

УДК 338:351

*Буряк Альона Анатоліївна¹²,
кандидат економічних наук, доцент
Національний університет «Полтавська політехніка імені
Юрія Кондратюка» (Україна)*

БЕЗПЕКОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Європейська політика сусідства є важливим інструментом безпекової політики Європейського Союзу і спрямована на зміцнення стабільності, розвитку та демократії у країнах, що оточують ЄС, але не входять до складу ЄС. Однією з цих країн є Україна. Україна бере участь у Європейській політиці сусідства через програму «Східне партнерство». Головні цілі програми «Східне партнерство» включають політичні асоціації та економічні інтеграції, а також співпрацю в сферах безпеки, енергетики, людського розвитку та інших. Участь України в програмі «Східне партнерство» відображає її стратегічний вибір на користь європейських цінностей, демократії та розвитку, а також прагнення поглибити співпрацю з Європейським Союзом; допомагає Україні зміцнювати свою безпеку та стабільність через спільні зусилля з країнами ЄС, особливо в умовах сучасних викликів та загроз [1].

Регіональні виклики безпеці України в європейському контексті охоплюють широкий спектр загроз. Нелегальна міграція, контрабанда зброї, торгівля людьми, міжнародний тероризм є серйозними проблемами, які впливають на безпеку не лише України, але й усього європейської регіону, зокрема [2]:

¹² Тези підготовлено в межах виконання НДР молодих учених «Формування безпекоорієнтованого інформаційного середовища для підвищення економічної безпеки України у воєнний та повоєнний періоди», державний реєстраційний номер 0124U000615

1. Нелегальна міграція. Україна, як країна транзитного шляху, часто стикається з проблемою нелегальної міграції через свої кордони, що може призвести до ризику національної безпеки та безпеки всього регіону через потенційне залучення до нелегальної діяльності та економічного тиску на існуючі системи.

2. Контрабанда зброї. Україна, як країна, що переживає військовий конфлікт на своїй території, стикається з ризиком контрабанди зброї через свої кордони. Це може сприяти збільшенню злочинності та підтримувати конфлікти в регіоні.

3. Торгівля людьми. Україна також є транзитною країною для жертв торгівлі людьми, що є серйозною загрозою для безпеки людей та суспільства загалом.

4. Міжнародний тероризм. Україна, як країна зі складним геополітичним положенням, також може стати об'єктом міжнародного тероризму, що вимагає спільних зусиль з боку України та європейських партнерів для боротьби з цією загрозою та запобігання її поширенню в регіоні.

Завдяки спільним зусиллям та співпраці з країнами Європейського Союзу, Україна може ефективніше протидіяти цим загрозам та зміцнити свою безпеку в європейському контексті. Впровадження Спільної зовнішньої та безпекової політики Європейського Союзу часто стикається з численними викликами та обмеженнями. Навіть за Лісабонською угодою, яка надала нові можливості для координації зовнішньої діяльності ЄС, здійснення цієї політики залишається незавершеним завданням.

Одним із основних обмежень є різна національна політика та інтереси країн-членів ЄС. Умови для досягнення спільної позиції у складних міжнародних питаннях часто виявляються вкрай складними через різні національні підходи. Різні погляди на систему європейської безпеки країнами-членами часто ускладнюють процес прийняття рішень і формування єдиної позиції ЄС.

Важливою вимогою є адаптація політики до змін в геополітичному середовищі, змін в міжнародних відносинах та появу нових безпекових викликів, таких як кіберзагрози, кліматичні зміни тощо [3], що може включати перегляд стратегічних документів, зміцнення механізмів координації та співпраці з іншими міжнародними партнерами. Удосконалення зовнішньої та безпекової політики ЄС вимагає серйозних зусиль та спільних дій країн-членів ЄС для забезпечення більш ефективної реалізації політичних дій ЄС на міжнародній арені.

Регіон Східної Європи, включаючи Україну та інші країни, став об'єктом особливої уваги для Європейського Союзу, особливо в контексті євроінтеграційних планів. Проте, істотною проблемою є відсутність цілісного стратегічного бачення зовнішньої політики ЄС у регіоні. Наявність такого бачення дозволило б більш ефективно координувати відносини з країнами Східної Європи, забезпечуючи баланс між євроінтеграційними планами країн регіону та інтересами ЄС.

Динаміка політичних процесів у східноєвропейському регіоні створює складнощі для реалізації євроінтеграційних планів України та інших країн. Нестабільність, збройні повномасштабні вторгнення та зміни у владі ускладнюють процеси реформ та призводять до затримок у євроінтеграційних зусиллях. У цьому контексті важливо, щоб ЄС продовжував розвивати свою стратегію для регіону, враховуючи нові обставини та виклики, зокрема у відносинах з країною-агресором та зміну політичної ситуації у країнах-сусідах. Такий підхід допоможе забезпечити ефективнішу підтримку для країн, що прагнуть до євроінтеграції, включаючи Україну.

У цьому контексті варто зазначити, що збільшення економічної присутності Китаю у країнах Східного партнерства потенційно викликає занепокоєння серед країн ЄС, зокрема з погляду безпеки та геополітичної стабільності.

Україна, як країна Східного партнерства, має особливий інтерес у розвитку відносин з ЄС та уникненні економічного або політичного тиску з боку Китаю. Для забезпечення своєї національної безпеки та збереження суверенітету Україна може шукати спільні стратегічні рішення з партнерами у ЄС та інших країнах.

Виходячи з цього, підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС створює умови для подолання штучних бар'єрів та розбудови стійких та взаємовигідних відносин між Європою та Україною. Підписання Угоди про асоціацію відображає стратегічне бажання обох сторін зберегти мир та стабільність на континенті, уникаючи провалу «східної політики» ЄС та запобігаючи загостренню безпекового клімату; відкриваючи перспективи для подальшого розвитку та співпраці між Україною та Європейським Союзом, а також зміцнення регіональної стабільності та міжнародного порядку в цілому.

Література

1. Маслій О.А., Буряк А.А. Трансформація загроз економічній безпеці та безпеці інформаційного середовища України в умовах повномасштабної війни. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2023. № 3 (129). С. 28–32.

2. Buriak A.A. Methodological approaches to assessing the impact of threats on the environmental security of society in the international security system. *International security studios: managerial, technical, legal, environmental, informative and psychological aspects*. International collective monograph. Volume II. NMBU, Research and Education. 2024. С. 482–510.

3. Буряк А.А., Левченко І.В. Державна підтримка розвитку АПК для забезпечення екологічної безпеки й подолання екозагроз: світовий досвід та реалії України. *Агросвіт*. 2023. № 18. С. 96–105.